

i nekoliko zanimljivih zemljopisnih karata, što knjigu čini prijemčivijom i informativno bogatijom.

Ono što zacijelo može privući veći broj čitatelja ove knjige jest činjenica da su u njoj obrađena sva šokačka naselja u Bačkoj – u knjizi se, naime, donose kratki opisi njihove povijesti te prikaz i opis narodne nošnje u svakom od šokačkih mjesta. U knjizi su tako ukratko kroz ta dva tematska područja opisana naselja: Bereg, Monoštor, Sonta, Bač, Vajska, Plavna, dok se Bođani manje spominju. Od dokumentarne je važnosti i što je autor detaljno prikazao zajedničke projekte kulturnih udruga podunavskih Šokaca u proteklih nekoliko godina, od kojih su vrlo značajni „Tragovi Šokaca – od Gradovrha do Bača 1688.-2008.“ te „Šokci i baština“.

Otvarajući izložbu narodnog ruha bačkih Šokaca u Somboru, Marija Šeremešić je na sljedeći način sažela njegove glavne karakteristike: „Unatoč brojnim lokalnim posebnostima, ruho hrvatskog šokačkog stanovništva je slično i ima brojne zajedničke karakteristike. Po kroju, materijalu, tehnici urešavanja i stilom odijevanja uklapa se u opću sliku tradicijskog šokačkog ruha. Tijekom godina, pod utjecajem kultura drugih naroda i pojavom novih materijala, dolazi i do promjena u tradicijskom ruhu Šokaca. Po načinu odijevanja zasebnom tipu pripada ruho Šokaca Hercegsantova, Bačkog Brega i Bačkog Monoštra, ruho Sonte se razlikuje od tog tipa u detaljima, a posebnu varijantu predstavlja šokačko ruho Bača, Vajske, Plavne i Bođana“.

Sve to, pak, skupa i detaljno je prikazano u Tadijanovoj monografiji – naime, u njoj je cjelovito i pouzdano

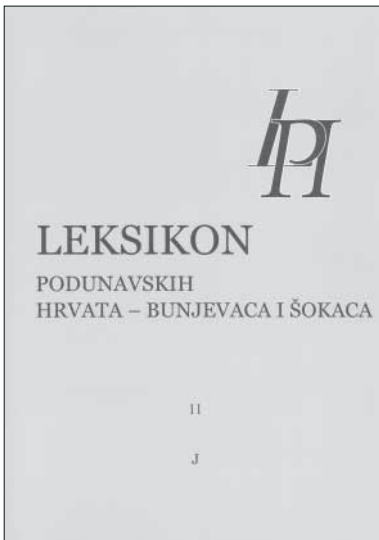
opisano šokačko narodno ruho u Bačkoj, čime je jedan dio kulturnog nasljeđa šokačkog dijela Hrvata u Vojvodini primjereno, u etnografskom smislu, obrađeno. Na taj način ova je knjiga od iznimne važnosti za povijest mjesne hrvatske tradicijske kulture. Dobro bi bilo, u tom smislu, kada bi ovo djelo Zvonka Tadijana animiralo i Hrvate iz drugih regija na slična istraživanja njihovoga zanemarenog kulturnog nasljeđa.

Zvonimir Pelajić

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, sv. XI. (J), ur. Slaven Bačić, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2011., 121 str.

U izdanju Hrvatskoga akademskog društva iz Subotice, početkom srpnja 2012. godine iz tiska je izašao 11. svezak Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. U ovome svesku, koji obuhvaća slovo J, na 121 stranici obrađeno je ukupno 125 natuknica – od biljke *jablan* pa do gospodarskih i društvenih novina *Južna Ugarska*. Natuknice prati 90 ilustracija te 9 uputnica.

Većina natuknica se odnosi na životopise značajnih osoba iz prošlosti i sadašnjosti bačkih Hrvata, čak 72 natuknice (spomenimo neke: liječnica i sufražetkinja *Marcela Jagić*, franjevci *Marijan Jaić*, *Jerolim Jakočević*, *Josip Jakošić* i *Jakov Markijski*, mačevaoci *Eugen Jakobčić* i *Lazar Jaramazović*, akademski slikari *Ivan Jakobčić* i *Stjepan Jozić*, glumac *Ivica Jakočević*, sveučilišni profesori *Klara Jakovčević*, *Stipan Jukić* i *Dezider Jurišić*, nogometaš *Lajčo Jakovetić*, rukometašice *Marija Jakovetić* udana Čolaković, *Jovanka Jurčak* udana Popov i

Justina Jurčak udana Semnic, književnik Ante Jakšić, keramičar Ivan Jandrić, kajakaši Mićo, Milan, Stjepan i Nataša Janić, kulturni djelatnik Matej Jankač, visoki poslijeratni dužnosnik Lajčo Jaramazović, glazbenik Stipan Jaramazović, svećenik i mučenik Grgo Jasenović, kulturni djelatnik Josip Jasenović – Žiga, pjesnik Branko Jegić, operna pjevačica Anka Jelačić, ban Josip Jelačić, kulturni djelatnik i mučenik Mišo Jelić, subotički senator Petar Jozić, svećenik i kulturni djelatnik Josip Jukić Manić, političar Marko Jurić, fotograf Augustin Juriga, putopisac Pava Jurković – Katanov i dr.). Preostale 53 natuknice obrađuju ostale teme aktualne za podunavske Hrvate na slovo J. Tako je zabilježeno 6 natuknica o plemićkim porodicama (*Jakobčić, Jančović, Janković, Josić, Jukić, Jurković*), 7 toponima (*Jakobčić selo, Jakobčić križ, Jankovac, Jasibara, Jašin križ, Jožino selo, Jud*), 6 međuratnih udruga (*Jadranska straža, Javor iz Sonte, Jugoslavenska čitaonica Bajmak, Jugoslavenski Lloyd, Jugoslavensko katoličko akademičko društvo Vojvodina* iz Zagreba, *Jugoslovensko naci-*

onalno društvo Biskup Ivan Antunović), 2 sportska kluba (*Jugoslavenski šport klub Bunjevac, Jugoslavenski šport klub Zrinjski*), a zastupljene su i opće natuknice (*jezik, jozefinizam*), etnografske (narodni ples *jastuk – tanac*, dječje igra *jendek – majke, ježalo – dragalo* i ježonja, bunjevačka ženska zimska odjeća *jopka* i dr.), makropedijske natuknice (*Jugoslaveni, jugoslavenstvo, Jugoslavija*) i druge natuknice.

Najobimnije obrađena natuknica je Jugoslavija koju potpisuje glavni urednik *Leksikona* Slaven Bačić, a objavljena je u 28 stupaca (96-110 str.). Jugoslavija je opisana u svim razdobljima postojanja – od monarhije, preko socijalizma do njezine posljednje faze, tzv. treće, krnje Jugoslavije, koju su od 1992. sačinjavale Srbija i Crna Gora. Posebni naglasak stavljen je na opis značenja Jugoslavije i njezinog mjesta u povijesti bačkih Hrvata. Ovu natuknicu prate i dvije srodne: *jugoslavenstvo*, koju je također napisao Slaven Bačić, i *Jugoslaveni*, koju potpisuje Mario Bara. Svakako značajna natuknica za podunavske Hrvate je životopis hrvatskog bana Josipa Jelačića Bužimskog koju su na 10 stupaca (54-58 str.) skupa napisali Mario Bara i Dominik Deman. U središnjem dijelu *Leksikona* nalazi se opća natuknica *jezik* koju je na nešto više od 6 stupaca (65-68 str.) obradio Petar Vuković. Riječ je o prikazu pojma *jezik* uopće s posebnim osvrtom na jezične varijetete kojima su se u povijesti, daljnjoj i bliskoj, služili bački Hrvati. Posebna pozornost posvećena je uvođenju hrvatskog jezika u javnu i službenu uporabu u naseljima u Bačkoj nakon 2000., te gdje se on danas sve rabi u području informiranja i nastavi. Autor se također bavi i pitanjem

očuvanja bunjevačkog govora te njegove uporabe i standardizacije.

U izradi ovoga sveska sudjelovala su 43 autora, kao i u prethodnom svesku, uglavnom iz Vojvodine (32 osobe), što je i razumljivo jer je ovo leksikon podunavskih Hrvata, ali ima i suradnika iz Hrvatske (9) i Mađarske (2). Od autora iz Vojvodine, najviše je zastupljena Subotica, čak 23 njih dolazi iz ovog grada, što je također logično jer najviše Hrvata živi u Subotici, a i uredništvo *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* je tu smješten; troje ih je iz Sombora dok su Bereg, Novi Sad, Bođani, Žednik, Plavna i Bač zastupljeni s po jednim autorom. Iz Hrvatske natuknice piše ukupno 9 osoba, od kojih je petero iz Zagreba i po jedna iz Vinkovaca, Rijeke, Slavenskog Broda i Umaga. Iz Mađarske je i dalje skromni broj suradnika – po jedan iz Segedina i Budimpešte. U odnosu na prvi svezak kada su u izradi *Leksikona* sudjelovala 23 suradnika, sada natuknice piše već standardni broj autora koji je, uspoređujući s prvim, gotovo dvostruko veći (43 osobe). Više suradnika bilo je samo u 9. svesku kada ih je bilo čak 54. U tom svesku, koji obuhvaća slovo H, zabilježen je i rekordni broj obrađenih natuknica (179) kao i broj stranica na kojima su one objavljene (230 str.).

Valja ukazati da, iako se *Leksikon* radi u neprofesionalnim uvjetima, bez profesionalnoga institucionalnog zaleđa, nakon osam godina i deset svezaka, u ovom jedanaestom potvrđen je postojeći način rada, a obradba i oblikovanje leksikografskih jedinica i više su nego zadovoljavajući. I ovaj svezak *Leksikona* opremljen je vrlo korisnim i opsežnim popisom izvora i literature na kraju čla-

naka, a važnije natuknice su ilustrirane fotografijom ili kartom, što dodatno daje na kvaliteti i vrijednosti sveska. Potporu izlasku ovoga sveska Leksikona pružili su Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, Grad Subotica, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata te JKP Subotica i Subotice. Svezak je tiskan u nakladi od 1500 primjeraka.

Bernadica Ivanković

Biografski leksikon Hrvata istočnog Srijema, sv. 1, A – Fur, gl. ur. Eduard Hermar, Libera editio d. o. o. i Hrvatsko akademsko društvo, Zagreb – Subotica 2011., 212 str.

Poratnim razgraničenjem iz 1946. godine uspostavljena ondašnja republička, a današnja državna granica, podijelila je Srijem na dva dijela. Zapadni dio, nešto manji od trećine, pripao je Hrvatskoj, a istočni je postao sastavnim dijelom Vojvodine, odnosno Srbije. Tom je podjelom izvan matične hrvatske države ostao i nezanemariv dio hrvatskoga nacionalnog tkiva. Novi upravni i politički okvir, najblaže rečeno, nije pogodio općem razvitku hrvatske zajednice u istočnom Srijemu, a opće su se prilike osobito pogoršale u posljednjih četvrt stoljeća. U konačnici, posljedak dugotrajne izloženosti pokušajima asimilacije i pritiscima, pa i otvorenim progonima, jest drastičan pad ukupnoga broja Hrvata u istočnom Srijemu.

Ujedno, prostor istočnoga Srijema i ondje obitavajuće hrvatsko spali su na margine, ili čak i preko margina